

УДК. 338.3:330.3

А. І. Белова,

к. е. н., доц., доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,

Академія муніципального управління МОН України, м. Київ

РОЗРОБЛЕННЯ ТА ДОБІР ПРИКЛАДНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ

A. Belova,

PhD, Assistant Professor, the senior lecturer, Department of Foreign Economic Management,

Academy of Municipal Management, Ministry of Education and Science of Ukraine

DEVELOPMENT AND APPLICATION SELECTION TOOLS OF STRATEGIC MANAGEMENT ENTERPRISE RESTRUCTURING

Стаття присвячена розробленню та формуванню комплексу пріоритетних засобів, методів та ресурсно-функціонального інструментарію процесного типу задля забезпечення результативності запровадження у практику господарювання оригінальної системи стратегічного управління реструктуризацією підприємств. Побудову останньої здійснено у взаємозв'язку реалізації семи специфічних функцій управління структурно-динамічними зрушеннями, що обумовило потребу у трьох-рівневій формалізації її архітектури у відповідності до виконання пріоритетів за: а) напрямками реструктуризації (оновлення, реформування, реорганізація, модернізація і санація, інжиніринг, реінжиніринг та кросінжиніринг); б) елементами стратегічного потенціалу (ресурси, резерви і можливості).

Визначено об'єкти локалізації зусиль і вагомості реалізації дії цільових функціоналів системи стратегічного управління реструктуризацією підприємств за використання методу логічного моделювання.

Здійснено ідентифікацію за пріоритетами інструментарію процесного управління реструктуризацією в контексті формування й освоєння ключових компонент стратегічного потенціалу підприємств на засадах реалізації принципів проектної інтерпретації кількісно-якісних вимірів результативності управління структурно-динамічними зрушеннями в межах операційної системи підприємств.

The article is dedicated to the development and formation of complex priority tools, methods and resource-functional tool type process to ensure efficiency in the implementation of management practices of the original system of strategic management restructuring. Construction of the last made in conjunction implement seven specific management functions of structural and dynamic changes that caused the need for a three-tier architecture formalize it in accordance with the priorities identified by: a) the restructuring (update, reform, reorganization, modernization and rehabilitation engineering reengineering and kros- engineering); b) elements of strategic capacity (resources, reserves and capacity). Defined object localization efforts and importance of implementation actions target functional of the strategic management restructuring of enterprises using logic simulation method. Done identification of priorities for process management tools in the context of the restructuring and development of key components of the strategic potential of enterprises on the basis of the implementation of the principles of design interpretation of quantitative and qualitative dimensions of performance management structural and dynamic changes within the operating system business.

Ключові слова: система стратегічного управління реструктуризацією підприємств, формування й освоєння стратегічного потенціалу, інструментарій процесного типу.

Key words: system of strategic management restructuring of enterprises, the formation and development of strategic capacity, tools, process type.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Об'єктивним є визнати, що основою досягнення конкурентоспроможності будь-якого виду економічної діяльності в межах національного господарства — є формування його конкурентних переваг та умов її функціонуван-

ня, на яких вони базуються. Тому, виходячи з визначення власне сутності і змісту поняття "прикладного інструментарію стратегічного управління", як репрезентовано у науковій праці [1], засвідчено, що запровадження у практику дієвої сукупності методів, засобів і процедур реструктуризації виробництва можна згенерувати рушійну силу досягнення її резуль-

тативності. Звідси, можна стверджувати, що головною відмінністю інструментарію процесного управління є те, що вони виступають базисом для формування, нарощення й освоєння стратегічного потенціалу підприємств. Однак, як відомо [2], перевагою їхнього застосування може бути лише формування такого їхнього комплексу, який забезпечуватиме досягнення цілей наступального розвитку, спрямованого на різні за природою процеси. Отже, признаємо (доведено автором у [3]), що інноваційні проекти організаційно-економічного характеру — є ключовим елементом господарського механізму управління науково-технічним розвитком. А, відтак, і вагомим засобом суттєвого оновлення промислового виробництва та кардинальної модернізації основних виробничих засобів підприємств, що обумовлює потребу у визначенні останнього в якості базового об'єкту докладання зусиль для провадження послідовної управлінсько-регуляторної діяльності на різних рівнях.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

У світлі рішення завдань щодо формування прикладного інструментарію стратегічного управління реструктуризацією підприємств та забезпечення результативності їхнього функціонування, необхідно засвідчити, що теоретичним і прикладним аспектам цілеспрямованої реструктуризації реального сектору економіки та підвищенню ефективності управління присвячено низку наукових праць вчених-економістів: Алімова О.М., Амоші О.І., Бандура С.І., Геєця В.М., Данилишина Б.М., Дейнеко Л.В., Микитенко В. В. та ін. ([4 — 7]). Однак, визнаючи теоретичну і практичну цінність їхнього наукового доробку, слід вказати на гостру потребу у розробленні та доборі пріоритетного, на сучасному етапі розвитку підприємств, комплексу регуляторів в важелів впливу процесного типу, які за умов їхньої інкорпорації до системи стратегічного управління реструктуризацією виробничо-економічних систем, дозволять сформуванню організаційно-економічні передумови для кардинальної модернізації й оновлення промислового виробництва в ресурсних обмеженнях при постійному нарощенні суспільно-політичних загроз сталому розвитку держави.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Ціллю статті є розробка та обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних

рекомедації щодо формування дієвого комплексу стратегічного інструментарію управління реструктуризацією підприємств за використання методів логічного моделювання та проектної інтерпретації вагомості їхнього впливу на результативність виконання суб'єктами управління специфічних функцій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Досвід формування й добору оптимального складу методів, засобів, способів та інструментарію стратегічного управління реструктуризацією [4—7] дозволяє стверджувати про нагальну потребу у застосування когнітивно-інформаційної технології їхньої ідентифікації за у рахування економічного паритету функції мінімізації витрат при максимізації ефективності. Останню можна признати триєдиним поєднання різних за природою кваліметричних інструментів, що базується не лише на економічних методах, а й використовує методи логічної інтерпретації. Таким чином, засвідчимо, що спрямованість системоутворюючих процедур можна забезпечити за використання унітарної системи оцінювання при синхронному застосуванні суб'єктами управління підприємствами трьох різновидів методів, засобів, способів та прикладного інструментарію:

1) цілеорієнтованого впливу на виробничо-господарську діяльність підприємства при досягненні достатніх темпів модернізації й оновлення, сформуванні нового типу суспільних відносин — інформаційних — за рахунок повного освоєння стратегічного потенціалу. Останній можна розмежувати за: а) ресурсами різної природи (у т.ч. і системно-універсального функціонування); б) наявних і залучених до процесів реструктуризації (від продукування/генерування інноваційних ідей до їхньої комерціалізації) відповідного типу резервів; в) існуючих та нарощених за результатами реформування інноваційних та когнітивно-інформаційних можливостей кожного (визнаного пріоритетним для певного підприємства) об'єкта стратегічного управління;

2) отримання та добору об'єктивної інформаційно-методичної бази в режимі "real-time" щодо: а) трансформаційних змін в межах виробничо-економічної системи з метою визначення на лише цільових орієнтирів реструктуризації, а й встановлення імовірності їхнього досягнення; б) параметрів результативності управління цими процесами з метою об'єктивізації семи специфічних функцій стратегічного

управління та їхньої реалізації з обґрунтуванням певного переліку об'єктів докладання зусиль [2]; в) адекватності використовуваних системоутворюючих важелів і регуляторів широкомасштабних реструктуризаційних перетворень з метою підвищення інноваційної ємності та конкурентоздатності випуску промислової продукції;

3) прийняття та термінової реалізації оптимізаційних управлінських рішень щодо: а) раціоналізації обміну-перерозподілу ресурсів різної природи та їхнього резервування в межах операційної системи підприємств; б) темпів та обсягів технічної підготовки виробництва до нововведень, напрямів інтенсифікації інноваційної діяльності за наслідками трансформації, нагромадження, трансляції й освоєння їхнього стратегічного потенціалу, що визнано — головною рушійною силою і регулятором забезпечення надійності функціонування виробничо-економічних систем; в) розроблення і реалізації дії організаційно-економічного механізму стратегічного управління реструктуризацією підприємств при постійному нарощенні темпів інтелектуалізації та інформатизації їхньої діяльності задля забезпечення синхронного перебігу коєволюційних подій із: досягнення цілей інноваційного зростання та сталого розвитку; узгодження бізнес-інтересів при повному забезпеченні потреб корелянтів; уточнення змісту цільових функціоналів стратегічного управління реструктуризацією (при довершеному виконанні функцій регулювання, коригування, інтенсифікації та стимулювання), розробкою та впровадженням прогресивних управлінських технологій.

У відповідності з зазначеним, автором побудовано систему стратегічного управління у складі з семи функціональних підсистем, реалізація функцій яких, на наше твердження забезпечить результативність запровадження її у практику та досягнення цілей реструктуризації. До її структури інкорпоровано наступні елементи (підсистеми) ресурсно-функціонального забезпечення: 1) ущільнення виробничо-господарських, суспільно-політичних, еколого-економічних та техніко-технологічних зв'язків; 2) забезпечення та раціоналізації освоєння природо-ресурсних (матеріальних), системно-універсальних, глобальних і факторних потенціалів підприємства; 3) удосконалення регулювання, координації та взаємодії; 4) підвищення інноваційної здатності та нарощення когнітивно-інформаційного забезпечення на підприємстві; 5) оптимізації підсистеми контролювання і коригування; 6) забезпечення

об'єктивності інформаційно-методичної бази підприємства із суб-системами: а) багаторівневої оцінки якості та результатів провадження політики реструктуризації; б) ідентифікації об'єктів докладання зусиль за пріоритетами реструктуризації; 7) регенерації та консолідації діяльності суб'єктів управління. При цьому, визначаючи вагомість їхнього впливу (семи елементів систем стратегічного управління реструктуризацією) на процеси формування, нарощення та використання стратегічного потенціалу (СП) підприємств автором здійснено її оцінювання за використання методів логічного моделювання та проектної інтерпретації кількісних значень, а також встановлено пріоритетність реалізації семи ключових напрямів реструктуризації в умовах ресурсних обмежень (табл. 1).

З огляду на кількісно-якісну оцінку пріоритетності локалізації зусиль за елементами стратегічного потенціалу підприємств (табл. 1, ст. 4) та напрямів реструктуризації (табл. 1, ряд. 13) можна репрезентувати трьох-рівневу формалізацію елементів сучасної системи стратегічного управління реструктуризацією підприємств за вагомістю реалізації цільових функціоналів її функціональних підсистем (рис. 2).

Таким чином, підкріплюючи значення пріоритетності застосування семи цільових функціоналів, приведених за використання методу логічного моделювання (див., доведено й обґрунтовано у табл. 1), де встановлено, що за:

— елементами стратегічного потенціалу найбільш результативним й імовірним до розв'язання завданням в контексті реалізації управління реструктуризацією підприємств — є пошук і залучення резервів (ст. 9, ряд. 2);

— доцільністю застосування й можливістю досягнення цілей реструктуризації серед стратегічного інструментарію процесного типу — є реалізації наступних напрямів реструктуризації: інжинірингу (ст. 9, ряд. 10); реінжинірингу (ст. 9, ряд. 11); кросінжинірингу (ст. 9, ряд. 12)

— засвідчуємо про таке:

— розмежування за пріоритетністю застосування процесного інструментарію стратегічного управління реструктуризацією в контексті формування й освоєння елементів стратегічного потенціалу підприємств (табл. 2) дозволило визнати імовірність досягнення результативності стратегічного управління в умовах ресурсних обмежень при локалізації зусиль суб'єктів, у першу чергу, на модернізації, санації інжинірингу, реінжинірингу та кросінжинірингу виробничо-господарських, техніко-

Таблиця 1. Визначення об'єктів локалізації зусиль і вагомості реалізації дії цільових функціоналів системи стратегічного управління реструктуризацією підприємств

Елементи стратегічного потенціалу та пріоритетні напрями реструктуризації підприємств в контексті забезпечення її результативності	Базові функціональні елементи системи стратегічного управління реструктуризацією підприємств								Паритетність локалізації зусиль за компонентами стратегічного потенціалу підприємства
	I. ущільнення виробничо-господарських, суспільно-політичних, еколого-економічних та техніко-технологічних зв'язків	II. забезпечення та раціоналізації освоєння природо-ресурсних (матеріальних), системно-універсальних, глобальних і факторних потенціалів підприємства	III. удосконалення регулювання, координації та взаємодії	IV. підвищення інноваційної здатності та нарощення когнітивно-інформаційного забезпечення на підприємстві	V. оптимізації підсистеми контролювання і коригування	VI. забезпечення об'єктивності інформаційно-методичної бази підприємства: а) багаторівневої оцінки якості та результатів провадження політики реструктуризації; б) ідентифікації об'єктів докладання зусиль за пріоритетами реструктуризації	VII. регенерації та консолідації діяльності суб'єктів управління		
Основні компоненти, що формують масштаби розвиненості стратегічного потенціалу підприємств в контексті забезпечення високої результативності стратегічному управлінню їхньою реструктуризацією									
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	
Різні за природою ресурси провадження реструктуризації підприємств	1		X		X		X		III.(3)
Резерви забезпечення результативності реструктуризації підприємств	2	X	X		X	X	X	X	I.(6)
Можливості по забезпеченню цільової реструктуризації підприємств (інноваційна здатність, технологічна конкурентоспроможність)	3	X		X	X	X		X	II.(5)
Пріоритет за СП	4	II	II	III	I	II	II	II	Паритетність інструментарію
Бальна оцінка за СП	5	4	4	3	5	4	4	4	
Ідентифікація пріоритетності використання підсистем за ключовими напрямками реструктуризації									
Реформування організаційних і комунікаційних структур підприємства	6	X		X	X	X	X	X	II.(6)
Реорганізація виробничо-господарської діяльності та міжгалузевої взаємодії	7	X	X	X		X	X	X	II.(6)
Модернізація промислового виробництва та його санація за потенціалами системно-універсального функціонування	8		X		X	X	X	X	II.(5)
Реконструкція та переобладнання виробничо-господарських і технологічних процесів	9				X		X		III.(2)
Інжиніринг когнітивно-інформаційних та інноваційних процесів на підприємстві	10	X	X	X	X	X	X	X	I.(7)
Рейнжиніринг бізнес-процесів на підприємстві	11	X	X	X	X	X	X	X	I.(7)
Крос-інжиніринг науково-дослідницької та впроваджувальної діяльності за результатами оптимізації кадрового забезпечення	12	X	X	X	X	X	X	X	I.(7)
Пріоритет за напрямками реструктуризації (НР)	13	III	III	III	II	III	I	II	
Бальна оцінка за НР	14	3	3	3	4	3	5	4	
УЗАГАЛЬНЕНИЙ ПРІОРИТЕТ	15	II.III	II.III	III.III	I.II	II.III	II.I	II.II	
Узагальнена кількісно-якісна оцінка	16	7	7	6	9	7	9	8	
Ранжування	17	II пріоритет		III пріоритет	I пріоритет	II пріоритет	I пріоритет		

Джерело: Обчислено та систематизовано у табличному вигляду автором статті за використання методів логічного моделювання та проектної інтерпретації.



Рис. 1. Трьох-рівнева формалізація системи стратегічного управління реструктуризацією підприємств за пріоритетністю реалізації цільових функціоналів її функціональних елементів

технологічних, організаційно-економічних процесів. Слід за цим, як підтверджено свідченнями, приведеними автором статті у табл. 2, необхідно розробити стратегію управління реструктуризацією, яка передбачатиме реформування та реорганізацію виробничо-економічної системи і, лише, за урахуванням принципу залишковості резервів, ресурсів і можливостей підприємства, провадити реконструкцію й переобладнання технологічних, організаційно-економічних і виробничо-господарських процесів.

Відтак, як доведено й обґрунтовано автором статті, за урахування сучасних умов функціонування національного господарства та постійного нарощення реальних загроз економічній безпеці держави, суб'єктам управління реструктуризацією підприємств необхідно концентрувати зусилля, в основному, на мало витратних організаційних нововведеннях і новаціях, реалізація/впровадження яких і обумовить кардинальну модернізацію виробництва й оновлення існуючої організаційної системи управління.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Певним чином підсумовую вище зазначені детермінанти стратегічного управління реструктуризацією підприємств в умовах ресурсних обмежень, підтверджуємо, що з огляду взаємопов'язані етапи реалізації авторського методичного підходу до визначення об'єктів локалізації зусиль суб'єктами управління, представлений нами у табл. 2 перелік прикладного інструментарію стратегічного управління — стане засобом добору управлінських процедур щодо розв'язку пріоритетного науково-прикладного завдання щодо розробки адекватних реальним виробничо-господарським, соціально-економічним, техніко-технологічним, еколого-економічним і зовнішньоекономічним процесам теоретико-методологічних підходів до вирішення проблем із реструктуризації підприємств при нарощенні загроз надійності і збалансованості їхнього функціонування, а також забезпечення дієвості управління розвитком стратегічного потенціалу (із формалізацією відповідної системи його оцінювання). Відтак, підсумуємо про таке:

Таблиця 2. Ідентифікація інструментарію процесного управління реструктуризацією в контексті формування й освоєння елементів стратегічного потенціалу підприємств

Елементи стратегічного потенціалу підприємства	Функціональний інструментарій розв'язання завдань із реструктуризації підприємства процесного типу						
	Реформування	Реорганізація	Модернізація виробництва та його санація	Реконструкція та перобладнання	Інжиніринг	Ремінжиніринг	Крос-інжиніринг
Різні за природою ресурси реструктуризації			X		X	X	X
Резерви реструктуризації	X	X	X	X	X	X	X
Можливості реструктуризації	X	X	X		X	X	X
Наявність напрямів реструктуризації	II		I	III	I		

Джерело * Обчислено та систематизовано у табличному вигляду автором статті за використання методів логічного моделювання та проектної інтерпретації.

— наразі, найбільш пріоритетними для забезпечення результативності функціонування виробничо-економічних систем із елімінуванням загроз процесам переходу до сталого розвитку — є реалізація чотирьох напрямів реструктуризації (модернізація та санація; інжиніринг, реінжиніринг і кросінжиніринг різних за природою процесів). Їхнє запровадження і уможлиблюватиме формалізацію оптимальної для України (і адекватної інваріантності) макроекономічної моделі зустрічної реструктуризації підприємств реального сектору економіки за синхронним використанням принципів системно-комплексного, процесного і сценарного підходу до добору технологічних об'єктів модернізації з поступовим підвищенням їхньої конкурентоспроможності.

Література:

1. Драган І.В. Реалізація природно-ресурсного потенціалу території на засадах самовідтворюваності в контексті модернізації національної економіки [Текст] / І.В. Драган // *Агросвіт: науковий журнал*. — 2013. — № 8. — С. 22—27.

2. Барканов В.І. Засоби і методи системно-комплексного оцінювання-прогнозування параметрів стратегічного потенціалу сталого розвитку України [Текст] / В.В. Микитенко, В.І. Барканов // *Соціальні аспекти розвитку регіонів України: [зб. наук. пр./за ред. Г.Г. Савіної]*. — Херсон, ХНТУ МОН України, Вид-во ПП Вишемирський В., 2010. — С. 127—139.

3. Белова А. І. Інноваційні проекти як елемент господарського механізму управління науково-технічним розвитком (Р. 2, пп. 2.3) / А. І. Белова / *Інноваційно-інвестиційні напрями формування ефективної системи управління економікою за євроінтеграційних процесів: Монографія [Текст] / [А.І. Белова, С.М. Вдовенко, О.О. Демешок, І.В. Калінько та ін. / за загальною ред. І.В. Калінько]*. — Київ: Чернігівський державний інститут економіки і управління МОН України, Кондор-Видавництво, 2014. — 227 с. [С. 96—106].

4. Алимов О.М. Стратегічний потенціал — сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку [Текст] / Микитенко В.В., Алимов О.М. // *Продуктивні сили України: науково-теоретичний економічний журнал*. К.: РВПС України НАН України, 2006. — № 1. — С. 135—151.

5. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: Монографія [Текст] / [Кіндзерський Ю.В., Микитенко В.В., Якубовський М.М. та ін.]; за ред. канд. екон. Наук Ю.В. Кіндзерського; НАН України; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. — К.: 2009. — 928 с.

6. Стратегічний потенціал продуктивних сил регіонів України: Монографія [Текст] / [Алимов О.М., Бандур С.І., Дейнеко Л.В., Микитенко В. В. та ін.]/ За ред. д.е.н., проф. Б. М. Данилишина. — К.: РВПС України НАН України., 2009. — 424 с.

7. Данилишин Б.М. Макросистемна еволюція української економіки: Монографія [Текст] / Данилишин Б.М., Микитенко В.В. — У 2 т. — Т. 2. — К.: РВПС України НАН України, Вид-во ЗАТ "Нічлава", 2008. — 210 с.

References:

1. Dragan, I. V. (2013), " Implementation of natural resource potential of the territory on the basis of the same reproducibility in the context of the modernization of the national economy", *Agrosvit*, vol. 8, pp. 22—27.

2. Barkanov, V. I. and Mikitenko, V. V. (2010), "Means and methods of systematic and comprehensive evaluation-prediction parameters strategic sustainable development potential of Ukraine", *Socialni aspekti rozvitku regioniv Ukraini*, pp. 127 — 139.

3. Belova, A. I. Demeshok, O. O. Vdovenko, S. M. and Kalinko, I. V. (2014), *Innovacijno-investicijni napryami formuvannya efektyvnoї sistemi upravlinnya ekonomikoyu za evrointegracijnih procesiv [Innovation and investment in forming an effective system of economic governance for the European integration process]*, Chernigivskij derzhavnij institut ekonomiki i upravlinnya MON Ukraїni, Kondor-Vidavnicтво, Kyiv, Ukraine.

4. Alimov, O. M. and Mikitenko, V. V. (2006), "Strategic capacity — total possibilities of national economy in achieving the objectives of sustainable development", *Produktivni sili Ukraїni*, vol. 1, pp. 135—151.

5. Geec, V. M. Kindzerskij, Y. V. Mikitenko, V. V. and Yakubovskij, M. M. (2009), *Potencial nacionalnoї promislovosti: cili ta mexanizmi efektyvnogo rozvitku [Potential National industry: goals and mechanisms for effective development]*, IEP NAN Ukraїni, Kyiv, Ukraine.

6. Alimov, O. M. Bandur, S. I. Dejneko, L. V. and Mikitenko, V. V. (2009), *Strategichnij potencial produktivnix sil regioniv Ukraїni [The strategic potential of the productive forces of Ukraine's regions]*, RVPS Ukraїni NAN Ukraїni, Kyiv, Ukraine.

7. Danilishin, B. M. and Mikitenko, V. V. (2008) *Макросистемна еволюція української економіки [Macro-system evolution Ukrainian economy]*, vol. 2, RVPS Ukraїni NAN Ukraїni Nichlava, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 13.08.2014 р.